

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ser[m]ones de septe[m] viciis criminalib[us]
eoru[m]q[ue] remediis magistri Pauli Wan theosophi et
co[n]cionatoris Patauiensis eximii**

Wann, Paul

[Augsburg], 1517

VD16 W 1186

De remedijs [con] luxuria[m]: [et] p[rin]cipue de fuga. Sermo. XCIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30065

Hoc ita cogitare i somnis duces fuit p angelis ad domum q erat plena tenebris; perturbacione et stridore, et ostendit ei fornacem igne et pice feruente, et hisdias terribiles super fornace, et deorsum respiciens videt matrem suam demersam vloq ad collum stridentem, et multitudinem hominum in peccatore ferentem cum vultatu clamante Deum me filia. Ecce p peccator parvus libidinem et exiguae delicias quarta epoluo cornicem. Pretem vero videt magna gloria sic secura fuit vita priori pnia.

Exempli erus cluniacensis. li. de visione cuiusdam monachorum a corpore educata et reuocata ad vitam. q in alia que margareta videt et audiuit cum ducere ab angelo audiuite et de peccato demonum cachinnantium et trahentium secundum metemta quidam alias de mundo sublata; qsi pascientes ad unum alterius, et cum furcis ignis distractores et visceres eam ad infernum trahantur; cum improposito facio suorum, hoc fuerat mereretur quod tandem fecerat. Haec scire pniam accepere; de qua pax psecesserat. **L**ux; hec itaque agerent subito lux de celo venient ministros tenebrarum terrenos, cuiusqua descendit chorus virginum mirabilis decoro ornatus et corporis in figura beata Margareta apparuit; quia ipsa specie ali deuotione dilexerat coram altari suo lumina exhibebat suo singulis diebus sabbati. Ad quam etiam clamaret eius perens adiutoriorum; ad pces breves Margareta oboe virginibus orationibus p ea: pcessus est ei ut in forma quod illico apparuit in loco torni et coram pniam psumaret. Et beata Margareta cum manu demonum abigebat illi. Hoc pniam tuam coplebit et me receptura plura beneficia, transdebet hunc purgatorum venies ad portum brorum, quod dicto ipso letissimum et aqua bulliente subiungitur. **V**irginis autem brevis in celum receperit. De hoc si valde multa exempla secundum patrum. Hoc sufficiat. Rogemus ergo deum ut nos in eternum luxurie adiuueat: ne tot peccatum et peccato iudicemur; ab oboe malitate emur. Amem.

De remedis luxuriarum: et principiis de fuga.
Sermo. xcviii.

Fugite fornicatio! ne. s. ad L. vi. In precedentibus fons omnis plura audistis de peccato luxurie et de eius specie: de eius causis et occasionibus; quae etiam ex ipsa origine mala; p. q merito culibet sit fugienda et detestanda. Eaque ratio malitia est in peccato luxurie: opus est culibus homini ut alii quibus remedis et auxiliis se possit iuuare: per quae ratione luxurie maliciam possit effugere. Ideo nunc cogitare dicere de remedis vera luxuriarum qui unum imo potissimum est fuga. de qua apostolus de liberatore fugite fornicationem ubi s. Progra dicamus. **A**utem. Fugite fornicationem ubi s. **C**irca vero barbaremaris est norandum: ut huius in glo. ordinaria, quod etiam vicimus post expectari possit. sed haec s. fornicatione fugiente approximeris quoniam alii melius potest vincere. Et hoc vult apostolus dices. Fugite fornicatio. Et subditus apostolus. Non potest quod fecerit homo: suppone exceptio fornicatione: ex-

corpore est. si sine corpore permanet. cetera enim peccata animam tamen maculat. qd autem fornicatio in corpore suum peccat. qd fornicatio non solus animam sed etiam corpus contaminat. Et postea de glo. et de Aug. i. scripto. Alius enim peccata sunt in corpore committantur: non enim anima humanae cupiditatem carnali ira efficiunt obsecratur et obnoruntur: sed in solo opere fornicationis coagulis fit. Dic enim prie seruir anima corporis: in tantum vel nihil aliud ipso momero et exprimo huius causa magni flagitiu cogitare hoī licet aut intedere. qd metu caputua sibi subdit ipsa submersio et absorbitio libidinis. qd libidinis ardore qd maior nullus est: voluptas ipsius corporis animi sensuum ceneret efficiet caputum. Hoc Aug. i. glo. **E**x qd patrum. Potissimum qd potissimum remedium luxuriarum est fuga. De hac invenit fuga patrica dicit supra f. lxxvij. f. b. Illius fuge diu luxuria habemus exemplum Ioseph: qd reliquo pallium maius dñe sue et fugit. Inde et qd antiqui crotonianorum vox fuit: fugiamus helena, ut vult Br. ii. Eth. circa fine. **S**ed dice. qd. Que se hoī fugienda ad pfecte declinandum voluptatem carnis: Rudest qd in ecclesia sive hec fugienda. si locorum amoenitas opum multiplicatas: mulierum familiaritas: vestimentorum varietas: carminum lubricitas: ut de Hugo de clau. a. et l. i. Ideo inde ista quietus sive fugienda omnes hoī et magis religioso et seculo renunciari. qd et pulchritudine mulierum voluptas carnalis nascitur: et varietate vestimentorum affectus placandi subministratur. locus autem urbes et oppida dant oportunitate imperiadi quod placet. similiter p divitias affluentes quod placet imperari solet. **L**ocum enim pulchritudo declaratione ornans offecit: locus opportunatatem divitiae effectum. **D**e Hugo. Sit ergo brevis quietus fugienda pro vita luxuria.

Familiaritas mulierum
Videlice. **O**pportunitas locorum
Abundantia divitiarum
Lubricitas carminum

Pro fuga fuga est in multis familiaritas et ignis incendi: ut mors spectetur: ut iurius fluminum. **D**omi familiis fugienda est familiaritas mulierum sive luxurie ritas matria et ignis incendi. Ignis enim secundum crederetur est in infinitum si habeat somnium. qd de anima. et incendium ideo est fugendum ppter piculum, qd non tuta res ignis agit partem cu primus ordere ait Alanus in anteclaudi. Sic ergo fugienda est luxuria et multum erit portum sive familiaritas mulierum etiamque ignis nam talis familiaritas est istam maritualibidinis. Et si nemo fidat de senectate sua, nemo dicit religiosus sua nemo etiam de senectate sua fidat. Unus feret et sicut sunt duo corpora frigida: et enim de eis excusat ignis pessimae nimia sive frigida pessima. Sic et multis et virobus congregatio et suggestio carnis et fabri infernaliorum frequentia ignis luxurie: etiamque sunt psonae senectate vire. sic p. s. in precedenti sermone exempla. **I**RR. **M**. Et quo latius ppter fuga est numia societas mulierum. Unde Aug. Graue inimicu sororita est castitas, cui non solus fuisse debet dimisso fratre logio fuga secundum non eo minime

De remedio contra luxuriam.

fugiebat se quod religiose videns. quodque religiosus.
res rato citi allicuitur; et sub preceptu scripturatis latet
vix libidinis. Nam mulier societas teneat se ad modum
paleae et sulphuris; nam si palea si applicatur
igni mox ipsa incenditur. sic fœta si viro societ eum
exurit. Hoc se etiam mulier familiaritas per modum
sulphuris. enim enim pene exinceps mox incendit
sulphure tractus. sic corpora qui emoruntur incendit lu-
xuria. a ratiōne igne. pcul est fugienda. fin illud.

Dux Luxuria fugiebat malorum via: fuge
ab ea: ne trahas per ea. Secundum fugiendum est lux-
uria viciū virmosus serpentum. Nullus enim liber
est sicut morsus est sicut serpentes et colubri concomitant: sed lo-
cū illū fugit. Mulieres autem facile infotiarū mē-
rem qd sp̄tes carnē. Nullū enim venenū dicitur
cere nisi pūs fuerit mixtū cū sanguine. Sp̄tes
autem mulierē erāt a lōge sine racē p̄ solā spuiale im-
mūta deo oclōz. solēt mentē inficere. qd q̄ vide-
rit mulierē ad cūpīscēdū eā iā mehār est i cor-
de suo. Mat. v. Et iō illō Eccl. xx. Quasi q̄ sa-
cie colubri fuge pēni: exponit pōr de femī q̄ est
radix p̄maria pēti. v. sit sensus: q̄si a facie colu-
bri fuge pēni. I. femina ducente in pēti et cul-
pā. Coluber q̄si colēs vmbra dicitur. sic mulierē
libidinis et angulos q̄runt: et vmbras et loca laren-
tia diligunt. Et iō sapientia cōparat mulierē libidinis
nosam colubri Eccl. xxv. di. Nō est caput neq̄
us super caput colubri. et ibide. Nō est malicia
suḡ maliciā mulierē. Et iō sic coluber fugit ne
inficiat: ita fugienda est mulierē ne ad pēti allici-
at. Hoc est qd de Isid. in li. solit. Si inq̄ vis a
fornicatione cētur: effo corpē et visione a mulierē
re disceret. Et Hiero. 2 Vigilā. dōcēt mōachū
fugere p̄lora mulierē vir serpēti toxicū: nec
luxuria aliq̄ fugia esse pugnādū. Vigilā. at
vult h̄riū. Et dōt Hiero. Lur ad cōrem p̄gīs:
rūder Hieron. ne me capiat oclōs meretrici: ne
forma pulcherria ad illicitos me trahat amplexus.
Ad h̄c istarū Vigilā. di. Ad cōrem ire ne
capias p̄ mulierē. non est pugnare s̄ fugere. Ita in
acte: aduersariis armis resistere: ut postq̄ vicerit
coronari. Rūder Hiero. Fatoz imbecillitatem
meā: nolo spe victorie pugnare: ne pda aliquā vi-
ctoriā. si fugero: gladiū deuictaz. si sc̄erero: aut
vincēdū mibi ē aut cadēdū. Quid necē est cer-
ta dimittēre: et icterā sc̄erari: tu q̄ pugnas et supar-
ri potes et vincere. ego cū fugero: nō vincor in
eo q̄ fugio: si iō fugio ne vicar. Et seq̄ ad p̄po-
stū nr̄i exēpli. Illa securitas est vicino sp̄tere
dormire. pōr fieri ut me nō mōdeat: et p̄ fieri
ut aliquā me mōdeat. fugitā ḡ et securero. ut di-
cerē possim illō p̄. Ecce elōga: fugi. et mansi in
solitudine. Tertio fugiendum est luxuria viciū:
ve icursum fluminū. Sic enim q̄ occursum expe-
ctat fluminū vite icurrit pūlū. sic ettinge illi
q̄ nō fugit: s̄ expectat carnis p̄ficiū. sic b̄ offe-
dit Duid. 1. de arce. circa p̄n. di. Flumina mag-
nitudines de pūis fontib⁹ ora. pl̄ima collect⁹ mul-
tiplicant ags. Et ifra. Dū furor in cursu est cur-
renti cede furori. Difficiles adīmp̄t⁹ oīs bz.

Ubi vult dicere: q̄ cū i p̄ncipio parui mox in-
fint luxuria: quenit bos declinare: ne contingas
i magis flumina crescere voluptas: venere. et dū
in suo forti cursu ē tēratio carnis: cedēdū ē alio
co: tpe: et op̄unitate pagēde voluptas: ne sub
merget impēt⁹ carnalitatis. Unū dicitur. Le-
de: ven⁹ cedit: si stas: magis ipa ledit. Si fugi-
venez: plia: tue⁹ eris. Et iō sic fluminū inundat
one sapientē solēt p̄ fugā i monte decliare. ita
fuga luxurie solēt scrip̄t p̄ fugā i monte religiosis
postergare: exēplo Loti cui dicebāt: Ne stesi
oi circa regiō: sed i mōte saluūce fac. Sch. xii.
Dis autē star⁹ in mōdo est q̄si circa regionē vo-
luptatis. sed sol⁹ mōs est religiosis loc⁹ securus
Parz ḡ ex p̄missis quō nō nū p̄ fugā declinat
luxuria viciū. Et iō p̄mo fugienda est familiaritas
mulierē. v. ignis incendium: ut mōsus sp̄terū
et incursum fluminū. Secundum p̄ncipaliū p̄
virāda luxuria fugienda est oportunitas loco⁹.
Oportunitas em tpi⁹ et loci dāt pabula vene-
ris. illa visitatio horoz. cū mulierib⁹ est incita-
rio libidinis. Unū Sap. q̄. in p̄sona carnalium dīc
da ē élūpū
sapientē. Nō sit prātu qd nō prāseat luxuria nr̄a
Itē loco⁹ freq̄ntatio i q̄b p̄p̄erata est luxuria
in actu maxime incitat ad venerā: qd ibi sit ve-
bemēs p̄cī p̄terī recordatio: Et ad pēti fu-
tūrū stimulatio. q̄rē in remediu illiciti amoris
Duid. q̄. de remedio docet talia loca sugre-
dices. Loca sepe nocēt: fugite loca p̄scia vi: Lō
cubis: causas illa dolo:is habēt. Hic fuit: hic
cubuit: thalamo dormiūm illo. Hic mibi laž
scia gaudia nocte dedit. A monitu recetur
amor: vulnusq̄ nouatū zē. Jezus fugienda est
op̄portunitas loco⁹ vbi est cōsiderio soli cū sola
vel vbi est caligo et vmbra. Ave p̄ter tpi⁹ qua-
litatē: ut est tpe nocēt. aut p̄ter loci obscuritā-
tē. Et iō clericis et religiosis districte inhibet in
canone: ne soli sint en sola. ut habet disti. lxxxi.
in c. Cleric⁹. vbi dī. Cleric⁹ ad femī tabanacū
lū sol⁹ nō accedit. nec sol⁹ p̄lyz cū sola femī
fabulas misceat. Et cā ponit i cādē dist. in ca.
In oīb. q̄ ut excludat oīs nefanda suspicio/
cleric⁹ debet loq̄ mulierib⁹ certe tpe/corā certē
plomis: et certo loco. Et sequit⁹. Clerice solis ad lo-
cas accedere nulla religiosis rō p̄mittit. Fugere
autē talē oportunitatē tpi⁹ et loco⁹ est p̄stantis
simū remediu i luxurie: ut vult Alano in de plān
ceu. mēro. v. dices. Ip̄e bn̄ poteris luxurie frenare
furore. Si fugies: portor porto nulla daf. Si
vitare velis venerē loca: tpa vira. Nā locis et
tpis pabula donat ei. Si iu p̄sequeris: seq̄t. fū
gēda fugā. Si cedis: cedit. si fugi: fugie tilla.

Tertio luxuria delinat p̄ fugā dimittit: q̄
ille ē magnū luxurie īcūrāmerū. q̄ dimittit solēt fuga dī
luxurios⁹ amor. Et iō fili⁹ p̄dig⁹ p̄fēluboz p̄tis viciū
fuit luxuriosus. q̄ cōlūpro mīl curāvit de luxu-
ria s̄ magis q̄sunt ut viciū h̄c etiā cū p̄petis.
Luz. xv. Et b̄ est qd sic apl̄s. j. ad L. m. vi. Qui
voluit diuices fieri cīdū i lahos et cērātōis dī
abolit: et in desideria inlata et in uelia et hoc uia: q̄

inergit hoīez ī ineritū. tu vō hō det hec fuge.
qđ incelligit de nimia affectiōe et galii vltra de-

Dicitū et necessitatē p̄sone. Quarco vīraf luxu
fugalv̄ ria p̄ fugā lubricoz carminū carnalia em̄ car
bucorū mina muleū inflamant mētē humānā ad lus
carminū p̄. sicut sit cātōnes lubricē. et poētāz de vēne
re loquētū diccamina. et recitatiōes venereoz
historiales; ac carnalia colloqa. Lorūpūt em̄
bonos mores colloq̄a praua. j.ad Lox. xv. Nā
sicut acr infec̄o logndo aetract̄o/corp̄o inficte
sic legēdo vel audited lubrica mens n̄a sauci
atur et cabescit; vt de Grego. sup Ezech. in qdā
homel. Cū inq̄ se b̄ba primoz q̄tide audiē
do sumim⁹ i mētē; sicut flādo et respirādo tra
bit⁹ aerē. Et sicut mal⁹ aer a sidū et trace⁹ ifi⁹
et corp⁹; ita querla locutio assidū et audita ins
ficit aīm. Propterea d̄ apls. ii. ad Tim. ii. Jus
venilia desideria fuge; in signū q̄ p̄tem volu
ptatis venere maxie regnās iuuene; nō p̄t
incl⁹ p̄ fugā declinari. Jō idē apls. ait. j. ad
Lox. vi. vei themate. Fugite fornicationē.

Sed di. q̄s; sicut ne alie cause p̄ q̄s sic fugē
da est luxuriat nō ē pugnādū ī eāt. Rūr bre
uit; q̄ lics ex p̄missis sufficiet cogescat; q̄ nō me
lius q̄ p̄ fugā declinat luxuria. en adhuc p̄t
assidū due cause illi⁹ fuge. Prima; q̄ luxurie
p̄tem est valde imūndū. Sic q̄ nemo libent lux
uria cū hoīe lucido; q̄ lics dequeret eū; n̄ se inq̄
naret; sic nō est secūrū lucari cū p̄tem isto viri ei
p̄t esse qn̄ hoī inq̄net; v̄l p̄ cogitationē/delecta
tionē/aut s̄ensum r̄c. q̄ c̄tēgerit p̄tem inq̄na
bit ab ea Eccl. xiij. **S**ed a rō; q̄ nō est bonū
de p̄ pugre cū hoste illo q̄ ex sp̄inq̄rate sumit
virtes; rāl host̄ est luxuria. Lorusp̄ em̄ n̄tm qđ
prius erat pacificū querit̄ in hoste/ quāto ma
glia appropinquit mulieri. Sicut ḡ princeps
aliquis tūmēt pugnare cū hostib⁹ suis; q̄n credit
q̄ in exercitu suo sine mulei pditores/ q̄ debet
ant iuuare hostes suos q̄n s̄flīc̄t̄ venerit. sic d
bet tūmēt bō pugre ī luxuria; cū corp⁹ nostrū
ad modū pditor̄ i pug illa fiat. Hec ḡ sine d
era de p̄mo remedio ī luxuriā vīc̄ fuga. i seq̄
rib⁹ dicā alia remedia. Rogem⁹ ḡ deu: ut grāz
nob̄ donec fugiēti pessimū inimicū n̄tm luxu
riā; ut p̄ verā castitatem mereamur vitā eternā.

De alijs remedijs ī luxuriā Ser. XCIX.

Fugite fornicatio
nē. i. Lox. vi. In p̄cedēti fmōe audis
it d̄ potissimo ī medio ī luxuriā. vīc̄
fuga familiaritatis mulier̄/ oportunitat̄ los
coz fuga diuiciap̄/ et carminū lubricoz; et qdā
alia p̄p̄ter q̄ ip̄a luxuria est fugiēda. Posset aut̄
q̄s dicere. Sunt ne alia remedia ī luxuriā; q̄
fuga. p̄ q̄ q̄ se posset custodire a luxu. mlti em̄
sūt q̄ nō p̄t bī vītare mleiz familiaritatē; los
ca et cerera p̄missa. quō ḡ illi se debet custodire?
Ad qđ dicēdū est: q̄ plā se adhuc remedia ī vi
ciū luxuriā; q̄b̄ se bōbñp̄tueri. d̄ q̄b̄ i p̄nti ser
mōe dicere intendo. Pro grā Bue ma. Fugite

forni. vbi s̄. **L**icea b̄ba thēat̄ est norādū; q̄
vlera fugā adhuc sūt m̄ta remēdia; q̄b̄ se bō
a luxuria p̄t p̄fūare; et q̄b̄aliq̄ cogitau; p̄sigre

Labor et occupatio
Larvis maceratio
Legis diuine p̄scrutatio
Ledit⁹ et vexatio
Vīc̄ Pura oratio
Operū misericordie exhibitiō
Mortis meditatio
Hebennē formidatio

Sui vera humiliatiō
Priō ḡ remēdia luxuriā labor et occupatio
p̄t q̄ p̄ria h̄aūs curat̄. Et luxū nibil adeo nū
trit et fornicat̄ s̄c̄ q̄s et vacatio. vt s̄. onſū ē ser.
lxj. B. Igr̄ p̄ h̄iū nibil sic ip̄az luxuriā exēmat
si labor et occupatio. Et iō doc̄s Hero. Rusti
cū mōachū i eplā ad cūdē; vt erētū icōles nū
q̄s ocio vacer; s̄z se p̄tūo op̄ib⁹ exēcat̄ altnā
do labores; ne vno labore m̄m s̄ artediar̄ se fa
tiger; s̄z mō legar̄/ mō ozer̄/ mō agros colat̄/ nūc
fiscellias faciat̄/ nūc riger̄/ nūc plāter̄/ nūc seru
bat; nūc p̄ses capiat̄. sicut occupat̄ t̄ps dedi
car; ne eū sp̄us fornicatiōis opp̄imat̄. Et b̄ i cas
nōc d̄ p̄se. d. v. Nūc, vbi d̄. Bina sc̄pturaz stu
dia et carnis vicia n̄ amab̄. Et ifra. facito aliqd
opis; vt sp̄ ce diabol̄ iūēiat̄ occupatiū. Hoc m̄k
ti atēdere obēt̄ vītūes ser̄hoies q̄ ocio va
cāt̄. cā i sp̄nali q̄s i seklari statut̄; et ex b̄ q̄s vincul̄
ad vicia carnis trabūt̄. obēt̄ b̄c arēdere penq̄
res circa filios et filias; et p̄familias circa fami
liā; ve nūc̄ ocio vacaret̄; s̄z sp̄ aliq̄ bons ope va
caret̄. Et maxie diebō festiūs; n̄ i ludis nocivis
choris; comesarib⁹; nūḡ et fabulat̄ib⁹; s̄z v̄l
i fmōib⁹; cū diuis officiis; aut domi i bōis p̄sula
tiōib⁹; v̄l solēt̄ solat̄ib⁹ cast̄; et n̄ nocivis. **S**e
cūdū īmedīū ī carnis maceratio. Un̄ metrista

Lasciuū raro; n̄ b̄ pasta caro. supbia et carnis maceratio
q̄ sp̄nī rebell̄ dep̄mit̄ abstinētā cibi p̄pot̄. vñ rō caro
cāt̄ cecilia. Larvis cerat supbia; pot̄ cibiq̄ p̄ci n̄is
as; Et Hero. i eplā. Sine cerere et baccho fri
get yen̄. Et d̄ seip̄o i eplā ad Eustō. d̄. Palle
bāt̄ i eremo ora ieuīnīs; z mēs; d̄sideriſ estuabat̄
et frigido corp̄ etiā ī mortua carne; solū libidit̄
nū icēdīa bulliebāt̄; s̄z repūgnēt̄ carnē bebdoy
madar̄ iedia subiugabā. Et idē ad Rusticū.
Dū essez iuuēis et solitudiē me d̄fra vallorēt̄; i
cētū vītō; ardorēz nāc ferre n̄ poterā; q̄b̄
cū crebz̄ ieuīnī frāger̄; mēs ī d̄siderio estua
bar; n̄ ci vīc̄ tētātē carnis; iſtētē carnis ma
ceratiōib⁹ cū oīomib⁹; q̄ illō qđ i carne fīstēdo
defit̄; sp̄nīc̄ grā p̄t̄ abstinētā suppler̄ et resar
cit. In eī figurā tres pueros abstinētē fornat̄
babylōis picer alijs somēs scēsa; sua flāma tēt̄
git; s̄z i nōlo leſit̄. Ut p̄t Dan. iiij. Precipue ad
lasciuū iuuēis et puelle; et cētē mleiz se custo
dire obēt̄ a fort̄ potu; et ne i eo excederēt̄. De
b̄lat̄ dixi i fmōib⁹ d̄ gula ser. i trit̄. et. Ixv. et ce
ter̄ ser. ibidē. **T**erriū īmedīū ī diuīe legis
ruinatō sicut p̄scrutatio. Et b̄ p̄c̄ q̄s vīc̄ p̄p̄